

ДЗЕЦЬКО А.О.
ст гр. ОЕЕМ-21

АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

У сучасних умовах змінюється система постачання виробничих запасів. Суттєво розширюється зона вибору контрагентів ринку сировинних ресурсів. Саме тому підприємству потрібно більше уваги приділяти управлінню виробничими запасами на підприємстві, щоб знизити витрати на постачання, зберігання запасів і збільшити свій прибуток шляхом зменшення собівартості продукції.

Визначити ефективність процедур поповнення запасів та методів встановлення потреби в них, оцінити нормування запасів можна за допомогою проведення на підприємстві аудиту ефективності. У вітчизняній літературі питанням аудиту ефективності системи управління запасами приділено недостатньо уваги. Існуючий світовий досвід аудиту ефективності є досить вагомим, але не може бути застосований без адаптації до існуючих вітчизняних умов господарювання.

Впровадження ефективної системи управління запасами в практику підприємства дає змогу значно скоротити всі види запасів, прискорити оборотність оборотного капіталу, знизити собівартість виробництва, забезпечити повне задоволення споживачів продукції. Ефективність діяльності підприємства багато в чому залежить від системи управління запасами.

Система управління запасами характеризується великою кількістю факторів, які впливають на її ефективність. Загальні вимоги, які висуваються до системи управління запасами залежно від цілей:

- цілі, які орієнтовані на підприємство: швидкість отримання матеріалів, товарів та інформації; більш прості ієрархічні структури; узгодженість / можливість виконання цілей управління; мінімізація тривалості зберігання;
- цілі, які орієнтовані на ринок: відповідність управління ринковій стратегії; диференційоване оформлення операцій за групами клієнтів; відповідність структури управління профілю діяльності; здатність до адаптації;
- цілі, пов'язані із системною інтеграцією: відповідність потоків інформації матеріальним потокам; розподіл завдань управління за

видами продукції; чітке визначення відповідальності та повноважень; цілісна система персональної відповідальності за виконання замовлення;

- цілі, які орієнтовані на виробничий потік: систематичність контролю за процесами управління у виробництві; децентралізація функцій управління; централізація стратегічних функцій; узгодження окремих процесів управління.

Одними із основних завдань управління запасами є підтримка оптимального рівня імобілізації капіталу у виробничі запаси, визначення потрібного розміру запасів та створення системи контролю за станом і своєчасним поповненням відповідно до визначеної норми. Діагностику та рекомендації щодо підвищення ефективності системи управління запасами, як свідчать літературні джерела, проводять у межах аудиту ефективності.

Питанням аудиту ефективності присвячені праці Е.А. Аренса [1], який розглядає загальні підходи в контексті операційного аудиту. Він тлумачить сутність операційного аудиту як: «перевірку будь-якої частини процедур та методів функціонування господарської системи з метою оцінювання продуктивності та ефективності». Вітчизняними науковцями також дається схоже визначення цього напрямку аудиту. Це дає підставу визначати аудит ефективності запасів як перевірку процедур поповнення запасів та методів встановлення потреби в запасах, оцінки заміни запасів на дешевий адекватний замінювач, оцінки нормування запасів з метою підвищення ефективності їх використання. Аудит ефективності стосується перспектив господарської діяльності. Його особливість полягає в тому, що ефективність операцій та певних заходів встановити набагато важче, ніж їх відповідність законодавчим актам тощо. Важливою проблемою проведення аудиту ефективності є встановлення самого критерію ефективності, тому методика його проведення має певні особливості для конкретних галузей та підприємств. Такими критеріями ефективності можуть бути:

- орієнтація системи управління запасами на замовлений характер виготовлення продукції;
- мінімум витрат на утримання запасів.

Проведення аудиту ефективності запасів на підприємстві потребує від аудитора знань з технології виробництва. Аудитору необхідно:

по-перше, необхідно оцінити, чи всі запаси, що закуповуються на підприємстві, мають цільове використання;

по-друге, необхідно провести маркетингове дослідження з метою оцінки закупівельних цін запасів та порівняти закупівельну ціну запасів на даному підприємстві з мінімальною ціною, яку можна заплатити на ринку;

по-третє, проаналізувати, як у системі поповнюються запаси. Підприємство одночасно має дві протилежні цілі: скоротити запаси, щоб зменшити витрати на їх утримання, та збільшити запаси, щоб забезпечити безперебійну роботу підприємства. Тому аудиторі необхідно оцінити витрати на утримання запасів та частоту перебоїв роботи на підприємстві. Виходячи з отриманої інформації, необхідна така модель управління запасами, використання якої б давало оптимальні результати;

по-четверте, в умовах технологічного прогресу, аналізуючи технологію виробництва, іноді можна використовувати у виробництві матеріал-замінник, який за своїми якісними характеристиками підходить для даного виробництва, але є дешевшим і дозволяє знизити витрати підприємства;

по-п'яте, необхідно оцінити обґрунтованість розрахунку норм запасів, які використовуються при відпуску їх у виробництво. Для цього пропонується аудиторі виконати контрольний запуск сировини та матеріалів у виробництво з метою оцінювання норм витрачання, провести фотографію робочого дня для оцінки організації використання запасів, зробити контрольний запуск сировини та матеріалів у виробництво. Усі ці напрями робіт проводяться з метою оцінювання ефективності та продуктивності системи операцій із запасами.

Контроль за виробничими запасами, як основний напрям управління, полягає у перевірці обсягів та етапів руху запасів від постачальника до споживача. Він дає змогу отримувати інформацію про рух запасів між структурними підрозділами підприємства та виявляти слабкі й сильні сторони в управлінні закупівлями та у роботі підприємства в цілому. У ході контролю можна виявити розбіжності між плановим та фактичним рухом запасів. Контроль за станом запасів проводиться на основі даних обліку запасів.

На підприємстві необхідно також налагодити контроль за рухом виробничих запасів. Тут можна було б порекомендувати «систему ABC» [3].

Серед систем контролю за рухом запасів в країнах з розвинутою економікою вона отримала широке розповсюдження. Суть цієї

контролюючої системи полягає в розподілі всієї сукупності запасів на 3 категорії виходячи з їх вартості, обсягу і частоти витрачання, негативних наслідків їх нестачі для ходу операційної діяльності і фінансових результатів підприємства.

В категорію «А» включають дорогі види запасів з тривалим циклом замовлень, які потребують постійного моніторингу (вивчення) у зв'язку з серйозністю фінансових наслідків через їх нестачу. Перелік конкретних виробничих запасів, що входять в групу «А», як правило, обмежений і вимагає щоденного контролю.

В категорію «В» включають виробничі запаси, які мають меншу значимість в забезпеченні неперервного операційного процесу і формування кінцевих фінансових результатів. Запаси цієї групи контролюються переважно один раз в місяць.

В категорію «С» включають всі останні виробничі запаси з низькою вартістю, які не відіграють значної ролі у формуванні кінцевих фінансових результатів, тому контроль за їх рухом здійснюється з періодичністю один раз в квартал.

Отже, від ефективності управління запасами залежать безпосередньо кінцеві результати діяльності підприємства. Тому перш за все, необхідно оцінити діючу систему управління запасами на підприємстві та надати відповідні рекомендації щодо її оптимізації, що буде сприяти підвищенню результатів діяльності підприємства.

Запропонований тест діагностики дасть аудиторіві змогу при проведенні аудиту ефективності встановити переваги та недоліки системи управління запасами на підприємстві, надати відповідні пропозиції. З метою підвищення ефективності використання систем контролю за рівнем запасів аудитор повинен розробити та запропонувати варіант системи контролю за рівнем запасів, який буде відповідати особливостям існування підприємства.

Наведені рекомендації та пропозиції можуть бути використані в напрямі ранжування факторів впливу на ефективність системи управління запасами, розробки показників, які характеризують кожний окремий фактор та узагальненого показника, який буде характеризувати ефективність системи управління запасами.

Література:

1. Адамик О.В. Інформаційна технологія автоматизованого обліку запасів // Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації. – 2018. – С. 12
2. Аренс Е.А. Аудит: пер. с англ. / Е.А. Арене, Дж.К. Лоббек. - М.: Финансы и статистика, 1995. – 560 с.
3. Панасюк В., Саченко С., Черешнюк О. Особливості внутрішнього аудиту реалізації послуг готельного господарства // Мукачівський державний університет, електронний збірник «Економіка та суспільство». – 2017. – Випуск №10. – С. 803-810
4. Панасюк В.М., Ковальчук Є.К. Реформування системи бухгалтерського обліку, як умова ефективного управління // Стан і перспективи розвитку обліково- інформаційної системи в Україні. – 2012. – С. 31-33
5. Саченко С., Голяш І. Аудит безпеки підприємства у сфері застосування інформаційних технологій // Наукове видання «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу» Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2012. – Випуск 1(22). – С. 90-95
6. Саченко С.І. Особливості обліку виробничих запасів./ С.І. Саченко, І.А. Шевчук// Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих учених. Частина 2, Донецьк, 2009. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – С. 246-248.
7. Серединська В.М. Економічний аналіз : [навч. посібник] / В.М. Серединська О.М.Загородна, Р.В.Федорович; за ред.. проф.. Р.В.Федоровича. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. – 416 с.
8. Adamyk O., Adamyk B., Khorunzhak N. Auditing of the Software of Computer Accounting System // CEUR-WS, 2018. – 2018. – Paper 181